

Keisarisko Majestatu

un

Diru Dsimtes

brihuischfigà isglahbschana

17. oktobrì 1888 g.

Tulsojis

ifolotajs **J. A.**

Uzghadata un dabujama **P. Behrsina** grahmatu pahedotawàs:

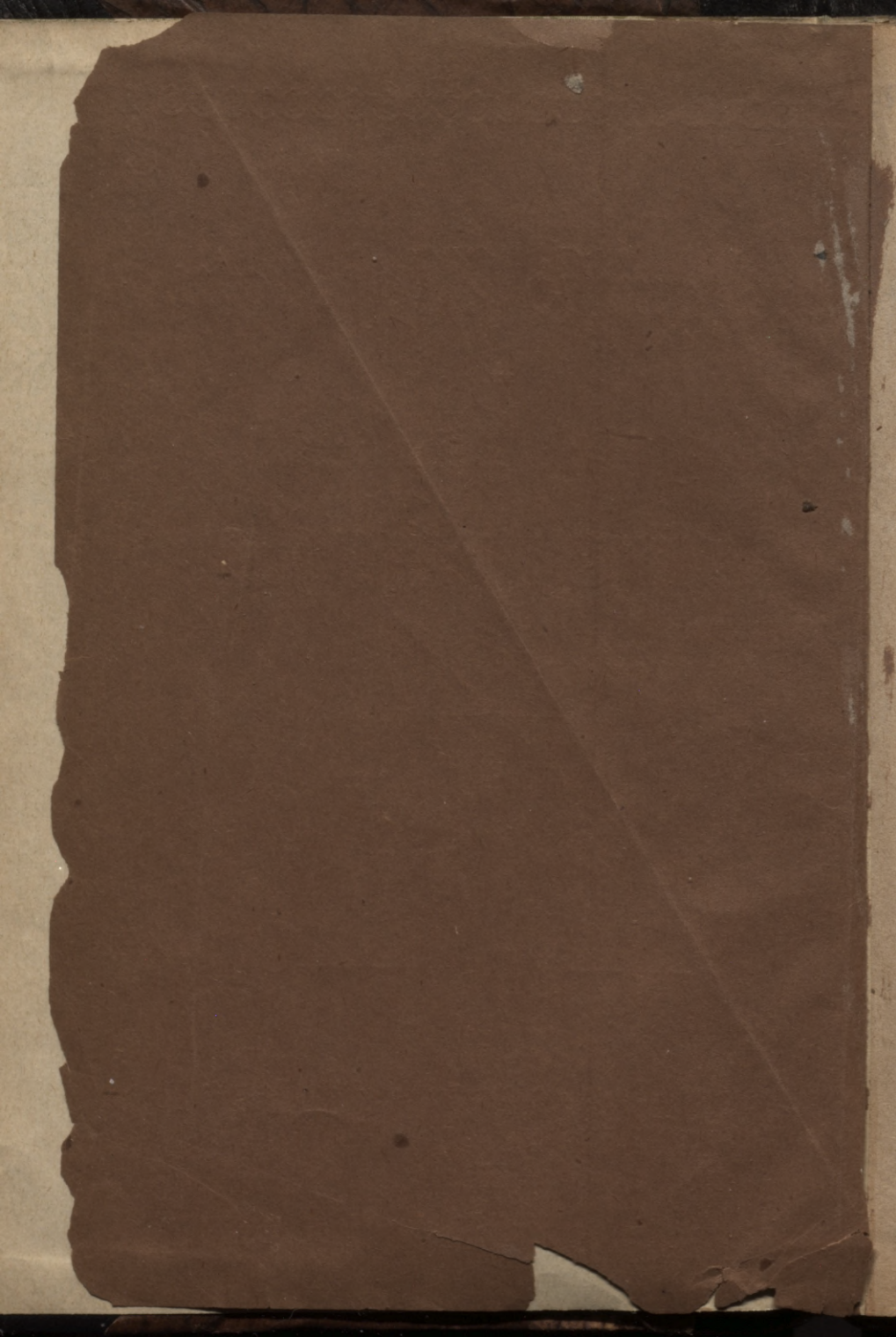
Tukumà:

Rigà:

Seelàs un Jaun-seelàs stuhf.

Suworowa eelà Nr. 7.

1890.

BA
L $\frac{9}{677}$ m/ē

Keisariško Majestatu

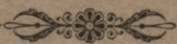
un

Diru Dsimtes brihnischiģā isglahbšchana

17. oktobrī 1888 g.

Tulkotajs

školotajs **J. A.**

Uzdevums un dabujama **P. Behrsina** grahmatu pārredotāvs:

Tukumā:

Riģā:

Leelās un Jaun-eelās stuhri.

Suvorova eelā Nr. 7.

1890.

1903

✓
Pārb. 59

	L. V. B.
№	In. 102. 945

28

0309069144

Дозволено цензурою. — Рига, 22 Сентября 1890 г.

Nenogurstošĉâ, tehwiščkigâ ruhpiĉâ par ŝawas teh-
 wijas un ŝawu uŝtizamo pawalŝtneeku labklačŝchanos, muhŝu
 Semes Tehws, Keiŝars Aleksanders III. aþzeloja Kreewijas
 deentwidu un Kaukaŝiju, kur Keiŝariŝtee weeŝi ŝen ar ilgo-
 ŝchanos tika gaiditi. Ŝĉaĉi zelojumâ Wina Maĝeŝtati Keiŝaru
 pawadija Winas Maĝeŝtate Keiŝareene, Wina Augŝtiba
 Tronamantineeks un Leelknaŝs Georgs Aleksandrowiŝĉs.

Zelojums pa Kaukaŝiju, ŝĉo dabas jautumeem koŝĉi
 rotato Kreewijas apgabalu, bij it ŝwinigs: tureenes daŝĉadu
 tautu laudis tuhkŝtoŝĉeem ŝteidsĉas redŝet un apŝweikt ŝawu
 Semes Tehwu un israhdit ŝawas wiŝpadewigâs juhtas. —
 Batumâ Winu Maĝeŝtates un Winu Augŝtibas ŝĉhdâs twaitoni
 „Moŝkwa“ un atwadijâs no jaukâ, weeŝmihligâ Kaukaŝa.

Peĝz diwu deenu ilgâs un laimigas braukŝĉanas
 pa Melno juhru, Keiŝariŝkâ eŝtadra eebrauza Sewaŝtopoles
 oŝtâ. Ŝĉe pee Winu Keiŝariŝkam Maĝeŝtatem peeweenojâs
 Winu jaunakee behrni, paĉbraukdami no Krimas deen-
 wideem: Leelknaŝs Michails Aleksandrowiŝĉs, Leelknaŝes
 ŝŝenija un Olga Aleksandrownas. Tâ Sewaŝtopolê ŝatikâs
 Wiŝa Keiŝariŝkâ Dŝimte. Ŝĉe wiŝa Winu Maĝeŝtatu
 Dŝimte ŝĉhdâs Keiŝariŝkâ wilzeenâ*), lai no tureenes, zaur
 Karkowu un Witebŝku, atgreeŝtos uŝ Gatŝĉinu. Ŝĉaĉi
 paŝĉâ wilzeenâ ar Winu Maĝeŝtateem lihdi brauza Keiŝara
 un Keiŝareenes pawadonibas; beŝ tam wilzeenâ wehl at-
 radâs daudŝ apŝalpotaju, kâ: wilzeena, pilŝgalma un pawa-
 donibas deeneŝtneeki un dewini I. dŝelŝŝzela bataljona ŝaldati.

16. oktobri pulkŝtens 4 peĝz pusdeenas Keiŝariŝkaiŝ
 wilzeens iŝgahja no Sewaŝtopoles. Ap dŝelŝŝzela lihniĉu

*) Ŝĉiŝ wilzeens ŝaŝtaŝweja no diwâm Iokomotiweem un peeþþagmit
 wagoneem ŝĉahdâ ŝahrtâ: 1) wagonŝ ar elektriŝlas apĝaiŝmoŝĉanas ma-
 ŝĉinem; 2) darbnizâs wagonŝ, kurâ atradâs dŝelŝŝzela meŝtari un daŝĉadi
 inŝtrumentu, neþeezeŝĉami pee wagonu iŝlaboŝĉanas un z.; 3) zeku-ministra
 wagonŝ; 4) otrâs klafes wagonŝ ar apŝalpotajeem un buŝetes deeneŝtneekem; 5)
 ŝĉkĉiŝ; 6) buŝete; 7) Keiŝariŝkaiŝ eĉdamais-wagonŝ; 8) Wiŝaugŝto behrnu
 wagonŝ; 9) Keiŝariŝkaiŝ wagonŝ; 10) Tronamantineeka wagonŝ; 11) paw-
 donibas dahmu wagonŝ; 12) miniŝtru wagonŝ; 13) pawadonibas wagonŝ;
 14) otrâs klafes wagonŝ preekŝĉ pawadonibas deeneŝtneekem un 15) baĝaŝĉu
 wagonŝ.

ſapulzejuſchees lauſchu pulki paſadija ſawu Semes-Tehwu zildinoſcheem „ura“ ſauzeeneem, iſluhgdamees Deewa ſwehtibu uſ wiſeem wina zelem.

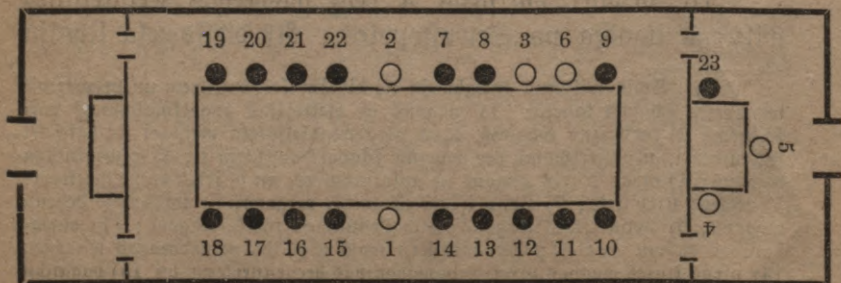
Wiſu azis bij greeſtas uſ ſcho aiſritoscho wilzeenu. Winâ aiſbrauza Semes Tehws, kuſſch patſ ſawâm azim bij apluhkojis wiſur, kuſ ween bijis, ſawu tautu, winas dſihwi, winas truhtumus un wajadſibas, winas preekus un behdas; bij redſejis to lihgmibu un mihleſtibu, ar ſahdu Wina uſtizamee pawalſtneeki Winu ſagaidija un paſadija.

Wilzeens jaw ſen bij iſſubis tahtumâ, bet lauſchu pulki wehl palita nekufſtedamees, it tã zeredami wehl reiſ eeraudſit jel duhmu mutuli no ta wilzeena, kuſâ aiſbrauza Semes Tehws: winu kruhtis ar warenu ſpehku kwehloja mihleſtibas un pateizibas juhtas Semes Tehwam par Wina wiſſchehligu apmelleſchanu; wini wehl reiſ garâ bauidija toſ laimigos brihſchus, kad Semes Tehwa azis tiſ tehwiſchki un labwehligi uſ teem noluhkojã.

Winu Keiſariſkãſ Majeſtates ar ſawu Wiſaugſto Dſimtu un paſadonibu brauza pa Loſowas-Sewawtopoles dſelſs-zelu. Pee Loſowas ſtanziãſ Keiſariſkaiſ wilzeens pahrgahja uſ Kuſkãſ-Karkowas-Uſowas dſelſs-zelu, greeſdamees uſ Karkowu.

17. oktobri ap pulkſten 12 deenâ Keiſariſkaiſ wilzeens atradas ſtarp Taranowkãſ (58 werſtes no Karkowãſ) un Borku (41 werſte no Karkowãſ) ſtaziãſ.

Ehdamâ wagonâ Winu Keiſariſkãſ Majeſtates paſchu laiku tureja brokafſtis, kuſ pee galda ſehdeja:

Wetas ehadamâ wagonâ pee brokafſta galda.

1) Keisars, 2) Keisareene, 3) Tronamantineeks, 4) Leelknafs Georgs Aleksandrowitschs, 5) Leelknafs Michails Aleksandrowitschs, 6) Leelknase Ksenija Aleksandrowna, un pehz tam schahdas personas, kas atradàs wilzeenà lihds ar winu Majestatem: 7) kara-ministris general-adjutants Wannowksis, 8) Winas Majestates pilsdama grafeene Aglaja Wasiljewna Kutusowa, 9) Wina Majestates Upsar-dsibas wirspreekschneeks general-adjutants Tsherewins, 10) leibkirurgs Hirschs, 11) Wina Majestates pilsgalma firgu nodalas pahrwalditajs stalmeistars, generalmajors Martinows, 12) Keisariskà Galwenà fortela komandeeris, general-adjutants Richters, 13) Keisariskà Galma ministris, general-adjutants grafs Woronzows-Daschkows, 14) Helena Grigorjewna Scheremetjew, 15) Knaseene Dboleskaja, 16) general-adjutants Sinowjews, 17) general-adjutants Danilowitschs, 18) Pascha Wina Majestates konwoja komandeers fligel-adjutants palkawneeks Scheremetjews, 19) pilsgalma dailneeks Sitichi, 20) †), 21) Winas Majestates pilsdahma, grafeene Marija Wasiljewna Kutusow, 22) zelu-ministris, general-adjutants Posjets, 23) Wis-augstà Galma hofmarschals, fligel-adjutants palkawneeks knafs Dboleskis.

Tahdà kahrtà pee leelà brokasta galda sehdeja dewin-pazmit personas un ehdamà-wagona fewischkà nodalà — trihs. Leelknase Olga Aleksandrowna schai brihdi atradàs lihdsàs esoschà wagonà.

Winu Majestates wissehligi farunajàs ar personam, kas pee brokasta galda atradàs. Brokasts jaw gahja us beigam.

Bija nemihligs un druhmigs rudens laiks: lija leetus un puhta auksts wehjsch, dsihdams beesus tumshus mahfonus.

Wilzeens gahja us gandrihs 6 asis augsta un ap 4^{1/2} asis plata usdambejuma, ar it stahwàm malam. Dambis gahja par dsilu gratwu. Safrahjees leetus uh-

†) Ne-eenemta weeta.

dens dselszela labâ pufê (brauzot us Rarkowu) bij scho grauwu pahrwehrtis par kreetnu eserinu, fo weetejee eedfihwtotaji sauz par „Welna pelki“. Axfahrtne aqs neredf neweena kruhmina, nedf kozina, nedf ari dsihwofla, — wijs fails un druhmigs.

It ahtri wilzeens skrehja pa scho weetu, eedams 64 werstes stundâ. Wilzeens paskrehja 277 werstei garam, rehkinot no Kurfkas, jeb 49 werstei no Rarkowas. Ehdamâ wagonâ pasneedfa pehdejo ehdeenu.

Pulkstens bij 14 minutes us weena deenâ. Peepeschi ehdamâ wagonâ sehdoschee fajuta ftipru fatrizinajumu. Wehl nepaspehja apfertees, fa nahza ar leelu trofsni breefmigs gruhdeens, kas azumirkli nogruhda wisus no sawam weetam; wagons tika norauts no rateem un nosweests ar wiseem eefschâ sehdetajeem us dambja, ari wagona grihda tika salauستا un issista. Pehz tam nahza otrs gruhdeens, kas wisus us dambja nosweestos pagreesa ar wisu wagonn no kreisâs us labo pufi. Pehdigi nahza treschais un wisbreesmigakais gruhdeens, no fura wisas wagona feenas, isnemot weenu schkehrseenu, atschlihrâs no jumta un luhdamas un draudedamas faberst wisus, sahka gahstees. Dumta preeschdala tika norauta un aismesta us sahneem, het wijs zits wagona jumts, ar breefmigu smagumu, krita wirfû us zela esofchai Keisariskai Dsimtei un Winas pawadoneem. Wisur brifschkeja un luhfa. Kad pehz scha wisu sadragabama gruhdeena bij wagona grihda usgahsusees un atlituschees tikai rahnji, wisi eefschâ bijuschee atradâs us dselszela dambja, sem saluhjuscha jumta. Bij notikufi dselszela katastrosa: Keisariskais wilzeens bij isskrehjis is fleedem, bij pilnigi sadragats!

Pagahja daschi azumirkli, un us dselszela no sadausiteem wilzeena wagoneem weens pehz otra sahka lihst laukâ, kas palituschî dsihwi un ne-eewainoti.

Breesmu pilns flats atklahjâs preesch winu azim: wilzeens pahrwehrtees par drupu laudsi, sche un tur no drupam dsirdamas eewainoto waimanas! Bet

wiſeem bij tika tweeſas domas: „Kur Keiſars? Kur Wina Dſimti?“ Bailupilns jautajums: Kas notizis ar Keiſaru un Wina Dſimti?“ ſchauſchalam tã ledu pahrnehma wiſu ſirdis!

Wiſi ſteidãs uſ ehdamo wagonu, bet tas bij pawiſam ſadragats. Nekuſtoſchi gul ſchahs drupas un uſ tahm, plaſchi atwehrtãm azim, rangas peefkrehjuſchee!

Breeſmas pahrnehma klahtefoſchos . . . Sem ſchahm wagona drupam, sem wina ſalauſtã jumta atradãs Keiſars, Keiſareene un Wina Augſtee behrni, tur atradãs wiſas ſemes atſpãids, zeriba, laime . . . Te nebij redſama wairis nekahda zeriba uſ zilweku glaħbſchãnu . . . Bet par Deewa Swaidito un Wina Wiſaugſto Dſimti Deewam Kungam bij patihkams, rahdit wiſai paſaulei Sawas wiſſpeħzibas un Sawas ſcheħlaſtibas briħnumu.

No drupu kaudſes, tur tã liſãs, newareja dſihws palikt neweens zilweks, iſnahk papreekſchu failu galwu Keiſars, peħz tam Keiſareene, Tronamantineeks, Leelknaſs Georgs Alekſandrowiſchs, Leelknaſe Kſenija Alekſandrowna un wiſas Keiſara pawadonibas perſonas.

Leelknaſs Michails Alekſandrowiſchs pee pirmã gruħdeena laimigi, beſ kahdas kaites, tika iſſweeſts no wagona uſ dambja nolejas; tapat ari Leelknaſe Olga Alekſandrowna, kura atradãs Leelknaſu wagonã, tika, kaut gan no deeſgan kreetna augſtuma, laimigi beſ wainas iſmeſta uſ dambja nolejas.

Pirmãs juħtas, to Keiſars ſajuta, eeraudſidams ſawu Dſimti ſweiku un weſelu, bij pateiziba Deewam par laimigu iſglaħbſchãnu. Wiſch pahrmeta kruſtu un pateizibas aſara noriteja par Wina waigu. Wiſch apkampãs ar Sawu Augſto laulato draudſeni . . .

Keiſars un Keiſareene jutãs daudſ maſ meerigaki, kad dabuja ſinat, tã ari Wina jaunakee Behrni dſihwi un weſeli . . . Wina Augſtibas nekawejotees tika aiſweſtas uſ weenu no peħdejeem weſeleem palikuſcheem wago-
neem

Keisars, pateizis Deetvam par ſawu un ſawas Dſim-
tas brihniſchfigu iſglaſhſchanu, meta azis uſ wilzeenu, tur
eeraudſija breeſmigu poſtaſchu un iſſirda eewainoto wai-
manas. Winiſch wiſu ſawu wehribu greeſa uſ to, kà
zeetejeem palihdſet. Par ſewi Winiſch pawiſam nelikàs
ſinot. Uſ apfahrtejo jautajumeem Winiſch tikai atbildeja:
„Nekas. Tikai labo kaſju eſmu druſku ſatreezis.“

Sadragatà wilzeena iſſkats bij breeſmigs. Pa
zeku, tur notika nelaimē, pa malam un nolejām guleja
ſadauſito wagonu drupas un tur atraduſchàs iſmeh-
tatas leetas.

Wiſpirmſ bij wajadſigs wairak ſtrahdneeku un riſku
preeſch zilweku atſwabinaſchanas iſ wagonu drupam,
tapat ari ahrſteſchanas lihdeſku palihdſibas ſneegſchanai
eewainoteem, kà ari paſinot pakalnahtoſcheem wilzeeneem,
lai tee ne-uſſfreetu ſchaj drupu kaudſei un nekriſtu nelaimē.

Pats Keisars dewa wiſas wajadſigàs pawehleſ.

Zela ſargi-kareiwji (kaſjneeki un kaſaki) tuhlin zaur
ſlintes ſchahweeneem dewa ſinu pa wiſu dſelſszela lihniju par
notikuſcho nelaimi un paſchi ſteidsàs uſ nelaimes weetu.
Wilzeena telegrafis, iſſko leelàm puſlem atradiſ ſawu
neſajamo aparatu wagonu drupàs, ſtahjàs darbà, ſino-
dams par notikuſcho nelaimi, par palihdſibas ſneegſchanu
nelaimigeem un par palihga un ſanitara wilzeena pee-
ſuhtišchanu.

Sina, par notikuſcho nelaimi ar Keiſariſko wilzeenu,
ahtri iſplatijàs pa wiſu lihniju. Palihdſiba ari naſza
no wiſam malam un tà jo ahtraki weizinaja eeſakto darbu,
atſwabinot toſ, kaſ guleja ſem wagonu drupam, at-
weeglinot eewainoto ſahpes un noſopjot nonahwetos.

Pats Keisars wadija wiſus darbus, apſtaigadams
ſadragato wilzeenu, te noſahpdams pa dambi uſ leju, te
uſ augſchu. Pats winiſch ſtrahdaja. . . Un wiſu ſcho
Keisars darija ar apbrihnojamu gara meeribu un paſch-
uſupureſchanos.

Keiſareene, pehz Sawas brihniſchfigàs iſglaſhſchanas
un pehz wiſa ta, ko Wina pahrzeeta kà mahte un laulata

draudsene, patīsam nodewās bešgaligai lihdzētibai pret nelaimigeem zētejeem un tapat kà Keisars, nebehdadama par ņewi, ņeedņa palihdsibu un apmeerinaņhanu nelaimigeem eewainoteem. Sem ledainā leetus, stiprā un aukstā wehĵā, dņilōs dublōs, kailu galwu, weeglā apawā un weeglās drehbēs, te nokahpdama, te uskahpdama pa dambĵa ņtahwumu, Wina ņtaigaja apmeerinadama un eepreezinadama no weena eewainotā pee otra. Wina palika par ņehelĶirdigo mahņu: pluzinaja audelku preekņ apņeenameem, ar ņawu lakatu ņlauzija eewainoto aņinis, dņeņeja ar uhdēni nelaimigo zēteju ņlahpes . . . Tronamantineeks un LeelknasĶ Georgs AleksandrowitsĶs eesahĶot palihdsēja pazelt un neņt eewainotos, peĶz tam palihdsēja aĶrsteem taifit apņeenamos, peeneņa uhdēni un ņahles, un tā ispiļdija ņeldņcheru uņdewumu.

ņĶis darbs wilkās newis kaĶdas minutes ween, bet weņelas ņtundas no weetas. Bailes metās par Winu MaĶestatu weņelibu, jo Wini ne-eewehroja neĶņ ņawa noguruma, neĶņ ari nelahĶā laika. PeĶhĶigi laimeĶās dabut un paņneegt Keisaram meĶteli un zepuri, un Keisareenei meĶteli un lakatu, bet ne ilgi Keisareene patureja lakatu pee ņewis — Wina ar to apņedņa kaĶda eewainotā galwu.

Winu MaĶestatu preekņņihme un paņĶuspuresĶanās nodereja par paņtubinaņhanu un uņmudinaņhanu wiņeem, tapeĶz ari kopņĶanas darbs weizās it ņekmigi.

Weens azuleezineeks ņahĶta: NeĶad ne-aismirņiņĶu Keisara un Keisareenes iņtureĶanās pirmā briĶdi peĶz notiņuņĶās nelaimēs. Wini paņĶi kopa eewainotos. It kà tagad redņu Keisareeni, ka Wina ņtaigā no weena eewainotā pee otra, meerina, eedroņĶina un preezina tos wiņwiņadi, kà ween warebama.

Winas MaĶestate negreeņĶ nekaĶdas wehribas uņ ņawu eewainoto roku, bet wiņpirmēs ņteidsas ņneegt palihdsibu gruhĶat eewainoteem un ar ņawu preekņņihmi uņmudina zitus.

Dņelņzēlu wirņinspektors, barons ņĶernwals biĶ eewainots galwā; wiņņĶ ņehdeja dambĶa nolejā pus-

besjuhtigâ stahwofli. Pee wina peegahja Keisareene, no-
nehma sawu lakatu un ar to apsehja eewainotâ barona
galwu.

Paschas goddewigakâs juhtas schais minutês, jeb
— pareisaki fakot — schais stundâs katra firdi modinaja,
Keisars, Keisareene un Winu wezafee dehli. Dâ stahsta
azuleezineeks.

Gewainoto nepanesamâs zeeschanas apflust no Semes
Tehwa un Semes Mahtes mutes pluhstoscheem laipnibas
un eepreezinaschanas wahrdeem. Sirdis teef pahrpilditas
karstu, begaligu mihlestibu un godbijibu pret Keisaru
un Keisareeni. Katra azim bij redsams Kreetwu Zara un
Zareenes dwehjeles dsilums! Luht, weens no gruhti
eewainoteem, aismirsdams sawas sahpes, jautâ Keisareeni:
„Waj Keisars dsihws?!“ dabujis apstiprinoschu atbildi,
winsch juhtâs apmeerinats un, pazehlis azis us debesim,
issauzâs: „Paldees Deewam, ka Keisars iglahbts!“

Pa to laiku peenahza pa telegrafu pasinotais otrs
Keisariskais papildu wilzeens no Lofowas, furâ atbrauza
ari ahrsts Rauchsufs ar bagatu apseenamo un ahrste-
schanas lihdselku krahjumu. Pehz tam no Borkeem pee-
nahza palihga wilzeens un no Karkowas sanitarais wilzeens
ar ahrsteem un feldschereem.

Winu Majestates pahrweda sawus behrnus ar pirmo
wilzeenu, bet paschi atkal atgreesâs pee eewainoteem.

Dâ ka ar mineteem wilzeeneem peenahza gan ahrsti,
gan ari tika peewesti daschadi ahrsteschanas lihdselki, tab
ari bij eespehjams strahdat daudj ahtrati un leelakâm
sekmem pee eewainoto apkopschanas un winu sahpu
remdeschanas.

Sau sahka tumsa mestees, pulkstens wareja buht ap
6 wakarâ, kad beidsâs nonahweto un eewainoto pirmâ
apkopschana. Nonahweto lihki tika ruhpiigi usmekleti, ap-
segiti un nolikti lejâ pee dambja malas. Wisu nonahweto
bij 21; daschi pat gruhti bij pasihstami, zif breefmigi tee
bij sasisti un sadragati nelaimes brihdi.

Grubti eewainotos, pehz pirmàs ahrstu palihdsibas, nonefa flimneeku nestuwês un kisenôs pee otràs klases wagona, fur isdarija apsehjumus. Weeglat eewainotos, kuras bes kahdam breesmam wareja nest wagonâ, eenefa eekschâ. — Keisars pawehlej ageneralmajoram Martinowam, ruhpetees par eewainoto aisweschanu us Karkowu; palkawneekam Gertneram tika usdota rikfoschanàs par nonahweto aisweschanu un wilzeenâ palikuscho leetu no suhtischanu.

PeHz pascha Keisara pawehles wisus nonahwetos aiweda us Peterburgu, isnemot 6 dselszeka bataljona saldatus, kurei bij no deenwidus gubernam. Beigdamis fawu darboschanos, Keisars pawehleja apgahdat wisu nelaimi par upuri kritischo dsintes.

Wejelas 6 stundas Winu Majestates puhlejàs ar leelako augstfirdibu un paschusupureschanos. Tifai tad, kad wisi eewainotee bija ruhpiigi apkopti un eewetoti sanitara wilzeenâ, Keisars ar Wisaugsto Dsimti un pawadoneem sehàs preeksch Wineem sagatawotâ wilzeenâ.

No Losowas peenahkuschais wilzeens newareja taisni tift us Karkowu, bet Keisars wehlejàs apmelleet scho pilsehtu, tapehz Keisariskais wilzeens gahja atpakal us Losowu, lai no tureenes ar lihkmumu pa Losowas-Sewastopoles, Katrines un Karkowas-Nikolaja dselszeku nobrauktu us Karkowu

Tifai tad, kad wilzeens jau sahka kustetees, leibkirurgs Hirschs dabuja finat par bruhzem, ko bij zeetuschy Zara Dsimte. Keisars bij dabujis it stipru fiteenu par labo gurnu, tà ka sudraba zigaru etwija kabatâ bij safspeesta plakana un wirsdrehbes pee zeka faula pahplihfuschas, Keisarenei, isnemot daschas ne-eewehrojamas bruhzes labâ rokâ un wairak fiteenus, kreisâ rokâ bij it stipri sahista. Bes tam ari delnâ atradàs masa bruhze. Winas Majestate wehlejàs buht pehdejâ, kam leibkirurgs apsehja bruhzes.

Veelknasei Ksenijai Aleksandrownai bij us kreisàs rokas wirspuses pahrgreesums gandrihf weenas zolas

garumâ. Zeelknasam Georgam Aleksandrowitscham diwas
bruhzes kreisâs rokas masâ pirkstâ.

Greesifimees wehl atpakat us nelaimes weetu.

Gallenais wagons, t. i. ehdamais wagons, kurâ
atradas Reisars ar sawu Dsimti, tã mehs jau singm, guleja
sadragsats semê. Pehz pirmã grubdeena, kad wehl ne-
weens nedabuja ne peezeltees, galds ar wisu, kas wirsû
tika ismehtats us wisam pusem. Scha brikhdi tika
ismests wagona weenã pusê us dambja noleju Zeelknas
Michails Aleksandrowitschs, bet wina lihdsãs sehdetajs,
knas Dboleuskis aisgruhsts us wagona widu. Wagona
otrã galã weens no apkalpotajeem bij pawisam nosists un
otrã gruhsti eewainots. Wistuwat pee scha nelaimigã
wagona gala sehdoschais fligeladjutants Scheremetjews tika
deesgan gruhsti eewainots un stipri fasppeests no wagona
drupam. Tapat deesgan stipri dabuja zeest ari pilsdahma
grafeene Kutusow.

Zeelknasu wagons, kurã atradas Zeelknase Olga
Aleksandrowna, bij pagreests gluschi schkehrsu un pah-
kahrees ar weenu galu par dambja malu. Wina preeesch-
gals bij pawisam norauts un pa scho zaurumu tika
issweesti: Zeelknase Olga, winas aukle un apkalpotajs;
wineem pakat bij ismesta krahns, kas stipri eewainoja
apkalpotaju.

Zeku ministra wagons bij stipri sadragats. Personas,
kas brauja scha wagonã, gandrihs wisas dabuja stipri
zeest un weens apkalpotajs tika nosists. Starp gruhsti
eewainoteem atradas ari inscheneers Schernwals. — Otrãs
klases wagons bij pawisam sadragats un isnihzints, tikai
smalkas wagona drupas bij redsamãs pa dambja malu.
Wisi scha wagona braujeji tika nosisti un tã sadragati,
ka pat pasiht wairs newareja. Starp teem bij selbjegeru
korpusa schtabskapitans Breschs un ahrsta palihgs Tscheku-
wers. No sehka wagona bij palikusî tikai masa, ne-eewehro-
jama dala: grihda un weena seena, pee kuras bij pee-
stiprinats sehka galds; zitas wagona dalas atradas no-
gruhstas us dambja nolejas. Weens scha wagona braujejs

bij nofists un gandrihs wisi ziti gruhti eewainoti Bufetes wagons no pakalas sadragats un nogreests schkehrsu par zelu, pee kam weens gals pahrkahrees par dambja malu. Schai wagonâ bijuschee deenestneeki bij eewainoti un uf platformam stahwejuschee konduktori nofisti.

Zeelatkâ waj masakâ mehrâ bij apskahdeti ari ziti Keisariskâ wilzeena wagoni. No wisa wilzeena bij palikuschi weseli un nesadragati tikai abas lokomotives un trihs pakalejee wagoni. Katastrofas skats bij breefmigs. Breefschejâ lokomotive dsili eegreesufees semê, otra schkehrsu par zelu pahrgreesufees; ministra-, apkalpotaju-, bufetes-, kehka- un darbnizas wagoni pahrwehrtauschees par drupu kaufsi. Wifs kopâ fajuzis: zilweki, instrumenti, kofagabali, dselsszela fleedes, bagascha, trauki un nofisto lihki.

Zaur kataströfu nonahweto lihki, kâ jau minets, tika aishwesti uf Peterburgu un pa dalai uf Rarkowu. Wisu nonahweto meesas tika pawaditas un apglabatas leelu godu. Meers winu pihshleem!

Bija jau pawisam tumschs, kad Keisariskais wilzeens peenahza Losomas stanzijâ. Pehz Keisara pawehles tur jau gaidija sahdschas garidsneeziba. Keisars ar Keisareeni, Tronamantineeks, Zeelkaas Georgs Aleksandrowitschs un Zeelkase Ksenija Aleksandrowna, tapat ari pawadoni, iskahpa no wagona. Keisars bij meerigs, bet nofkumis.

Sahdschas garidsneeziba tuhlin notureja deewkalposchanu. Stanzijâ treschâs klases sahlê tika notureta pirmâ pateizibas deewkalposchana Kreewijâ par Keisara, Keisareenes un wisas Keisariskâs Dsintes Deewa brihnijschigo isglahbschanu no azim redsamâm draudoschâm breefmam. Pehz pateizibas deewkalposchanas tika notureta mironu peeminas aishugschana par nahwes meegâ aismiguscheem zaur notikuscho dselsszela nelaimi. Schâs miruschu peemineschanas deewkalposchanas laikâ Keisaram un Keisareenei nerimstoschi bira asaras.

Pehz deewkalposchanas Keisars usajzinaja ne tikai wifus wilzeenâ bijuschos, bet ari zitus, kas tikai wehlejas,

bes kahdas kahrtu isschirshanas, sehstees pee maltites galda. Pee kopigà maltites galda sehdeja un ehda wiifi kopâ, ne=ishnemot neds dselsszela deenastneeku, neds strahd=neeku, neds saldatu, neds zitu leeku personu. Ghdeens bij preekich wiseem weenads. Keisars personigi dewa wisas pawehles un rihfoschanos, farunajàs ar wiseem un zentàs tos usjautrinat.

Ar scho dsili aisgrahbjoscho kopigo maltiti beidsàs 17. oktobra breesmigà deena.

Stundas diwas pehz wilzeena peenahshanas Losowas stanzijâ, Keisariskais wilzeens, pawadits no jahbschas garids=neezibas ar shehtibu un sapulzejuischo lauschu labwehlibu, nobrauzâ no Losowas us Sinelnikowas stanziju, lai pa Katrinâs un Karkowas=Nikolaja dselsszeleem nobrauktu us Karkowu.

Karkowâ Keisaru gaidija 17. oktobri, bet fina par breesmigo notikumumu us zela un ka tapehz Keisaram bij janem zits zelsch un japahrgrosa zeloschanas plans, dewa eemeslu daudseem domat, ka Winu Majestates ne=apmeklès Karkowu, bet aisbrauks us Peterburgu pa taisnako zelu. Schàs bailes tatschu bij weltas. Pehz tahda breesmu brihscha un tif laimigas glahbschanas Keisars wehlejàs apmeklet wezo galwas pilsehtu Maskawu, un tur Maskawas Kremlî, tur 1883. g. notika kroneschana, pateikt Deewam par brihnischkigo isglahbschanu. Turklacht Keisars ne=gribeja apbehdinat Karkowas eedshwotajus, kâ ari wehlejàs apmeklet un redset dselsszela nelaimè eewainotos, kas tika turpu nowesti fanitarâ wilzeenâ.

Sina, par Winu Majestatu un Augstàs Dsimtas brihnischkigo isglahbschanu pee wilzeena bojâ eeschanas, ahtri isplatijàs pa wisu Kreewiju. Wisur, tur wina nonahza, tika suhtitas karstas pateizibas luhgshanas pee Wisu Augstakâ, Kursch ar Sawu wisshpehzibu bij nogreesis breesmigo nelaimi no Semes Tehwa un Wina Augstàs Dsimtas.

Pa zelu, tur brauzâ Winu Majestates, laudis sagai=bija Keisarisko wilzeenu leeleem pulkeem un pawadija

Labwehleschanam un luhgschanam. Keisara tahtaka zelo-
schana pahwehrtàs par ihsteem tautas gawilu swebtkeem.

19. oktobri pulksten 10 un 20 minutès no rihta
Winu Majestates peenahja Rarkowas stanzijâ. Sina par
Keisara atbraukschanu tà eepreezinaja Rarkowas eedsihwo-
tajus, ka wini wiifi, no masa lihbf leelam, atstahdami
sawus ikdeenischkos darbus un ruhpes, steidsas apstweift
Deewa glahbto Keisara Dsimti. Preeka asaras bira
par winu waigeem. Stanzijâ Winu Majestates sagaidija
kara= un ziwil=eestahschu preekschneefi, muischneezibas un
zitu fahrtu deputazijas. Lauschu bij sapulzejees milfigs
wairums, kuri apstweiza Keisaruru flakeem zildinoscheem
„ura!“ sauzeeneem. Saweenots studentu, gimnasistu un
zitu mahzibas eestahschu audseknu foris apstweiza Keisaruru
ar tautas himnas nodseedaschanu.

Behz deputaziju peenemschanas Winu Majestates no-
gahja Keisarijâtàs telpàs, kur apmekleja eewainoto baronu
Schernwalu un aplauschinajàs par eewainoto weselibu,
kuri jau deemu eepreeksch bij atwesti Rarkowâ un ruhpiigi
eeweetoti flimnizàs.

Rumaja, ka Winu Majestates tik kahdu masu brihdi
palikscht stanzijâ, bet us pilsehtu nemaš nebraukscht. Kad
ahrsts scho behdigo sinu pasazija eewainoteem, tee atbildeja:
„Nè, toš newar buht! Keisareene — muhsu Mahte wisadâ
finâ muhs apmeklès.“ Un teescham, winu firdis fajuta
pateefibu.

Winu Majestates ar Tronamantineefu un Leelnasu
Georgu Aleksandrowitschu isgahja no stanzijas, ar nodonu
isbraukt us pilsehtu un apmeklet eewainotos. Tâ ka pil-
sehtas waldem tas nebij sinams, tad ari preeksch Winu
Majestatem nebij pagahdati rati. Winu Majestatem pee-
dahwaja weena pilsehtas augsta amata wihra kareeti,
bet Keisars negribeja braukt segtos ratos. Tai brihdi
turpat woffala pagalmâ stahweja diwu-sirgu suhrmanis
Wafilijš Sakowlews, kuresch bij atwedis us stanziju kahdu
generali. Wafilijš Sakowlews peebrauza pee woffala
trepem. Winu Majestates ar saweem behleem sehðàs

weenfahršchos fuhrmana ratos un wispirms aisbrauza uš dselšszela šlimnizu. Tifko winu Majestates, fuhrmana ratos sehdot, nobrauza no wofšala, kad leeli laušchu pulki ūteidsās Winus apšweift. Šaišs trihzeja no ūkaleem, preezigeem „ura!“ ūauzeeneem, redšot Zaru un Zareeni ūweikus un wešelus. Karfowas eedšihwotajos walbija taħda lihšgmiba, to aprakštit naw eepšejams. Wiši raudaja preeka ašaras.

Winu Majestates, kà jau minets, wispirms brauza uš dselšszela šlimnizu, kur guleja 10 eewainotee, peħz tam uš uniwersitates kliniku. kur atradās 9 eewainotee un peħdigi uš Aleksandra šlimnizu, kurâ bij wehl 3 eewainotee. Šlimneekus apmeklejoj Winu Majestates apjautajās par winu wešelibu un dašchadi apmeerinaja un eepreezinaja tos. Eewainotee, apmeerinati un ušmundrinati zaur Winu Majestatu eewehribu, gobbijigi ūkuhštija Keiūareenei roku. Winaš Majestatei, redšot uniwersitates klinikâ ūawus par tropleem padaritos deeneštneekus, nobira ašaras. Wina laipni ūarunajās ar katru un, iūpildidama eewainoto lihššchanu, ūneedja teem noūkuhštiti ūawu roku. Tà ka leelakâ dała gruħti eewainoto, iūwekkot no wagonu drupam, atradās beūjuħtigâ ūtaħwołli, tad Zars, apmekledams tos, atgahdinaja, kaħdâ ūtaħwołli katrs tika atrakšts, ušjautrinaja wahjineekus un iūūazija zeribu, driħši eeraudšit winus Peterburgâ ūweikus un wešelus. Zars ari pawehleja, ka eewainoteem nebuħtu nekahdâ ūinâ jaredš nekahds truħtums un ka wiši iūdeuwumi preekšch eewainoteem tiūs ūegti no Wina Majestates peršonigeem lihšfekleem.

Winu Majestates apmekleja ari uniwersitates bašnizu, kur noklauūijās biūkapa apšweizinašchanas runu.

Ar leelam puħlem Winu Majestates wareja braukš pa leelo gamiledamo laušchu pulku atpakal uš ūtanziju, jo wiši, kà jauni tà wezi, ūteidsās uš eelas, redšet iūglahbto Zaru un Zareeni.

Kad Winu Majestates atbrauza atpakal uš ūtanziju, tad fuhrmanis, noleħzis no ūatwa ūehdeklâ, metās Keiūareenei pee kaħjam un luhšša Semes Maħti, paūneegt

winam, nezeenigam, Winas roku nobutschot, par muhschigu peeminu un laimi winam un wina behrneem. Keisareene ari it laipni pasneebša tam šawu roku. — Fuhrmanim gribeja aismakšat par braukumu. — „Ro juhs,“ eesauzās winsch, „par Zaru un Zareeni! Waj tad par tahdu preeku šahšs naudu nem? Lai Deews šarga! Ne, ne! Deews man tad wisu laimi atrautu.“ Tā ari nenehma maksas.

Ar leelu lihgmibu Wīnu Majestates wofšalā atkal tika apšweiktas no dahmam, muischneezibas preekschstahtweem, daschadu eestahschu deputazijam, instituta un šeeuweeschu gimnasijas audšekneem, tapat ari no leela gawilejohšā lauschu pulka.

Busdeenas laikā Keisariskais wilzeens, pawadits no studentu un gimnasistu šaweenota forā ar dšeesmu: „Kungs! glahbi šawus laudis“, un šapulzejušchos lauschu zilbinoscheem „ura!“ šauzeeneem, isgahja no Karkowas. No tahdas šwinigas un firsnigas apšweizinaschanas Keisars bij loti aigrabhts. Šibrauldams Winsch šazija: „Nekad neaismiršišchu šahšs usnemschanas; pateizos, pateizos!“

Keisariskais wilzeens, tā jau šinam, no Karkowas negahja wis us Witebsku, tā agrak bij nodomats, bet us wezo galwas pilsehtu — Maskawu.

Wīnu Majestates un Augstee behrni tika it šwinigi ar leelu godu un firsnigi apšweikti wezā galwas pilsehtā — Maskawā. No wofšala Wini brauza taišni us Dwersštas Deewa Mahtes luhgšchanas namu.

Tiklihds Wīnu Majestates eebrauza Maskawā, tad šahla šwanit Šahna Leelā šwanu torni. Lihds ar to šahla šwanit ari wišās Maskawas basnizās un aizinat Maskawneekus us pateizibas deewkalpošchanu. Drihji wišas basnizas pildijās deewluhdsjeem.

Kur ween Wīnu Majestates brauza, wišur atškaneja karaspehta un lihgmō lauschu preezigeē „ura!“ šauzeeni. Weetejā garidsneeziba nahza preti basnizas drehbēs, pee kam preesteri šwehtija Wīnu Majestates ar kruštu, diakons šwehpinaja un pšalmotaji tureja karogus. Kareiwju orkestri, Keisara Dšimtai garam brauzot, špehleja tautas

himnu: „Deewō, fargi Keisaru!“ Laudis jau no rihta bij šapulzejušees uš eelam un, preeka ašaram birštot, širsnigi apšweiza šawu Semes Tehwu un Wina dšimti.

Iwerskās Deewa Mahtes luhgšchanās namā Wīnu Majestates un Wīnu Augstee behrni, kopā ar leelu laušču pulku, no wišās širds peeluhdša Deewu. Keisars, Keisareene un Wīnu behrni, noškupštijušči Deewa Mahtes bildi, trihs reis apšampās un noškupštijās zits zitu. Pehz tam Wīnu Majestates aišbrauza uš Kremli un apmekleja Tšudowa kloštera un Kremļa bašnizu šwehtnizās.

Uš Tšudowa kloštera pagalma, laušču pulka preekšhā štašweja študenti un zitu mahzibas eestahšču audšekni, bet uš pagalma, štarp deewnameem, treschās Aleksandra kara školās junkuri un Maškawas korpušu kadeti. Mahzošchās jaunās pa=audšes preeks nebij aprakštams, kad tee eeraudšija Keisarisko dšimti šweiku un iweselu.

Pee Ušpenskās deewnama Keisaru un Wina dšimti šatika Maškawas metropolits Šoannikijs un tureja apšweizinašchanās runu.

No „Šarkanā plātschā“ trepem Wīnu Majestates pašlanijās pret šapulzejušchos laušču pulku. Behrkonam lihdsīgi „ura!“ šauzeeni, tā bešgalīgi juhras wīlni, atškaneja no wairak dešmit tuhštostochu leela laušču pulka mutes, par atbildi uš šchahdu Wīnu Majestatu šchehligo šweizinašchanu. Šchais aišgrahbjošchōs „ura!“ šauzeendōs gaišči leesmoja wišu, miljoneem škaitamo, uštizamo Kree=wišās dehlu padewibas un godbijibas juhtās pret šawu Semes Tehwu.

No Maškawas Wīnu Majestates zeloja tašlak uš Gatschinu, kur ari laimīgi nokluwa 21. oktobrī un Keisaru un Keisareeni šagaidija Peterburgā jau 23. oktobrī. Šchāi deenā galwas pilšehtā jau no agra rihta bij manama šewišchka dšihwiba un kušteschanās. Ap palkšten 9 no rihta uš eelam, pa kurām bij Keisaram jabrauž, jau štašweja šareiwī un laušču pulki.

Pulkšten 10 un 25 minutēs no rihta Keisariskais wīlzeens eenahza Peterburgā. Warenais, špehzigais un

preezigais Kreemu „ura!“ atskaneja wofsalâ un pa apfahrtejam eelam.

Wofsalâ Winu Majestates ſagaibija Keisara familijas lozekli, ministri, pawadonibas lozekli, augsti eerehndi, kara pulku preeſchneeki, pilſehtas un fahrtu deputazijas. No wofsala Keisars ar Keisareeni weendõs ratõs un Tronamantineeks ar Leelnaſu Georgu Aleſſandrowitschu otrõs, aisbrauza uſ Kaſanas deewnamu.

Lehni brauza Keisara rati starp gawilejoſſcheem karaſpehka un lauſchu pulkeem. Wiſpahrigs preeks un lihgmiba naw neds aprakſtami, neds eedomajami.

Kaſanas Deewnamâ Keiſariſkâ Dſimte pateiza Deewam par ſawu brihniſchigo iſglahbſchamu un noſkuhſtija Kaſanas Deewa Mahtes bilbi. Kad Winu Majestates un Winu Augſtibas starp institutu audſeknem iſnahza no deewnama, tad ſpehzigais, wairak deſmittuhkſtoſchu leelâ lauſchu pulka „ura!“ no jauna atskaneja pa wiſu apgabalu.

Behrni un jaunekli, dſihti no beſgaligas mihleſtibas un uſtizamas padewibas juhtâm, leelâ pulkâ ſteidsâs pee Keisara rateem un, ſpeesdamees ap teem no wiſâm puſem, firſnigi un godbijigi apſweiza ſawu Semes Tehwu un Semes Mahti. Uniwerſitates un kara=medizinas akademijas ſtudenti un zitu mahzibas eeſtahſchu audſekni, kâ beea ſeena, no wiſâm puſem ſpeedâs ap Zara rateem, ſkuhſtija Keiſaram un Keiſareeni roſas un drehbes. Aiſgrahbtâ baſſi Keiſars pateizâs jamai pa=audſei par tiſ leelu mihleſtibu un dſilâm padewibas juhtam, un pawehleja weenu laitu it lehni braukt starp gawilejoſſcho jauneklu un behrnu pulku. Kad Keisara rati ſahka ahtrak braukt, tad jaunekli ſkreeschus pawadija toſ lihds pilij. Newar beſ firds aiſkuſtinaſchanas noſkatitees tahdâ ne=aiſmirſtamâ ſkatâ!

Behz brokaſtim Wina Majestates pili, Keiſars ar Keiſareeni un Augſteem behrneem aisbrauza uſ Petera=Pawila deewnamu, apmekleja ari Trihſweenibas baſnizu un peeluhdſa Deewu Peſtitaja luhgſchanas namâ.

No ſchejeenes Winu Majestates brauza zaur Waſiljewa

šalu uš Barschawas wošalu, lai atgreetos atpakaš uš Gatschinu. Wišur, kur ween Winu Majestates brauza, leeli laušču pulki ar preeku un lihgsnibu šatika un pawadija šawu Semes Tehwu un Semes Mašti.

Šgi wehl pehz Winu Majestatu aišbrauškšanas laušču pulki neišklihda, ka ari nerima gawilu šauzeeni. Šhee nebij nekahdi preekāšwehtki išdeeniškligā wahrda nošimē, šateekot Keišaru un Keišareeni, šhee bij šwehtki, pilbiti karštām mihleštibas un padewibas juhtam, wini bij pilni retum leela entušiasma, jo šhe, beš preeka, bij manama firšnigakā tautas lihbsjuškšana Semes Tehwam un Semes Maštei, pehz wiša ta, kur Wini tiš tuwu pee nahwes bijušči un tišdaudš pahrzeetušči. . .

Šchini deenā wišās galwaspilšehtas bašnizās tika lašits šchahds Wišaugštakis manifestš, ar kuru Keišars pawehštija šawai tautai Deewa šchehlaštibas brihnumu, kas pee Wina notizis :

Zaur Deewa Šchehlaštibu

Mešš, Aleksanders Treschais,

Wišas Kreewijas Keišars un Patwaldneekš,
Polijas Zars, Somijas Leelnašš,
u. t. pr., u. t. pr., u. t. pr.

Zaur lihtena neišškaidrojamu nolehmumu pee Mums notizis Deewa šchehlaštibas brihnumš. Tur, kur wairs nebij zeribas uš žilweku glaħbšchanu, Debešu Tehwam patizees brihnischi ušturet dišhwibu Man, Keišareenei, Tronamantineekam Žesarewitscham un wišem Muhsu Behrneem.

Lai wišu Muhsu uštizam u pawalštneeku luhgššanas šawreenošanas ar Muhsu pateizibas luhgšchanam Deewam par Muhsu išglaħbšchanu.

Trihzoškā deewbijibā preekšch Wišaugštakā dišhwai-
neem nolehmumeem, Mešš tizam, ka Mums un Muhsu
tautai parahditā Deewa šchehlaštiba šaškan ar karštām

luhgschanam, kas katru deenu top raiditas Mufsu deht no tuhstoschu tuhstoscheem Kreewijas ustizameem dehleem wisur, kur stahw iwehta basniza un teef godats Kristus wahrds. Deewa lehmums, usturedams Mufsu dsihwibu, kas nowehleta mihlotas tehwijas labklahjibai, lai suhta Mums ari spehku, tizigi isdarit lihds galam leelo darbu, pee kura Meks zaur Wina walu aizinati.

Dots Peterburga, 23. oktobra, pehz Kristus dsim-
schanas 1888. un Mufsu waldischanas 8. gada."

Originals Keisara Majestates Paschrozigi parafstits:
„Alexander.“

Peevedisim tagad daschu azuleezineeku stahstus, kuri paschi bijuschi wilzeena nelaimi noteekot, ka ari to, kuri sawam azim apluhkojuschi nelaimes weetu drihfi pehz winas notikšanas. Ta weetigais schandarmu preekschneeks Iwanows, kusch brauzis Keisariska wilzeena zaur sawu apgabalu lihdsi, stahsta:

„Es neredseju, kad Wina Majestates isnahza no wagonu drupam. Wilzeenam ejot es biju sawa kupeja*). Te bij sawhtams pirmais gruhdeens, bet tik neezigs, ka to wareja noturet par wagona satrihzinajumu no ahtras braukšanas par kahdu ne-eewehrojumu zela apskahdejumu. Bet pehz ta nahza otrs breezmigs gruhdeens ar schauschaligu troksni un pehz ta treschais. Es atrados tai paka leja wagona, kusch, isnemot stipru satrihzinajumu, ne ka netika bojats. Islehzis no wagona, es steidfos wispirms us preekschu, issinat, kas notizis ar wina Majestatem. Keisaru eeraudsiju stahwam us dambja malas. Winas Majestate stahweja nolejâ. Zeelkase Olga Aleksandrowna ari bij ismesta no wagona us dambja slihpumu. Masais Zeelkass Michails stahweja pee wagona drupam un raudaja. Wisaplahrt no sadragato wagonu drupam bij dsirdamas breezmigas waimanas. Mas pa masam salafijas ap Keisaru patwadoni un ziti pee dsihwibas palikuschee. Weenigee

*) Releela wagona nodaka.

nelaimes atgadijuma azuleezineeki no ahrpuses, Penfas kahjneeku pulka šaldati, kuri stahweja ap dselszeli ſcha apgabala ſargu lihniĵā, bij no bailem kà ſaſaluſchi. Geſahkās ſinoſchana un troſſnis pa wiſu lihniĵu. Saſkrehja ſaldati, ar wineem gadijās ari pulka ahrſts, atgadijās ari apſehjumu lihdselki pee roſas, kaut gan loti nepectee-koſchā wairumā. Bija ſlapjdrankis, lija ſmalts, aukſts leetus. Keiſareene bij weeglās un zaur uelaimes atgadijumu ſtipri ſabojotās drehbēs. Nekas negadijās pee roſas, ar to waretu winas Majestati aiſſargat pret aukſtumu. Pehdigi winai uſſedſa uſ plezeem ofiſzeeru mehteli. Pirmā brihdī daufſi ſche atrodoschees generali, gribedami paſteidſinat palihdſibas ſneegſchanu, katrs dewa ſawas pawehles, bet zaur to wehl aiſkaweja palihdſibas ſneegſchanu un zitus darbus. To redſedams, Keiſars pats nehma uſ ſewi wiſu rihtkoſchanos: pawehleja, uſrahdiĵa un palihdſeja ar apbrihnojumu paſchjawaldiſchanos un meeribu. Keiſareene meerinaja un uſmundrinaja katru eewainoto, neluhkodama neds uſ kahrtu, neds uſ zitām kahdām perſonigām preekſchteefibam. Slimneeku neſtutvu un zitu tam lihdsigu rihtu truhtkuma dehl, eewainotos neſa uſ ſalauſtām mehbelem uſ dambja noleju, kur teem paſneedſa pirmo palihdſibu. Tā Winu Majestates, ar leelu paſchjuſupureſchanos, ſabija leeti, dublōs un aukſtumā, weenmehr nokahpdami un uſkahpdami pa dambi, kahdas ſeſchas ſtundas, ne uſ minuti ne apſtahdamees no ſawas augſfiridigās darboſchanās. Tikai krehſlā, kad bij uſdabuti wiſi nonahwetee un neweens eewainots nepaliſka beſ palihdſibas, Winu Majestates ſehdās ſche peenahkuſchā otrā Keiſariſkā wilzeenā un aiſbrauza atpaſak uſ Loſowu."

Leibkirurgs, doktors Hirschs, kuſch brauza lihds ar Keiſaru, ſtahſta ſekoschos ſihkumus par dselszeta nelaimi un eewainoto apkopſchanu.

"Noſiſto bij 21 zilweſs un wiſi wini, kà damajams, bij miruſchi azumirklī beſ kahdām zeeſchanam. Weens no it gruhtu eewainoteem tifa iſwilktis no wagonu drupam beſjuhtigā ſtahwoklī un ari drihtī pehz noweſchanas uſ

Karkowu nomira. Par laimi mana zela apteeka, kura bij apseenamo lihdsjeku krahjums, un mans wezais deenestneeks, kuresch jaw ilgus gadus man bij palihdsjeis pee neleelam operazijam, bij weseli. Es patwehleju ifnest apteeku un tuhlin stahjos pee eewainoto aptopschanas un bruhtschu apseeschanas, taisidams no wagonu drupam skalus preeksch pahrlausteem kaulcem. Tai laikâ, kad Keisareene, ka „Sarkanâ Krusta“ zeenigâ preekschstahwe, ruhpiigi kopa eewainotos, Keisars ar apbrihnojamu paschjawaldischanos un meeribu personigi usraudsija, ka eewainotee tita atswabinati no drupam, greefdams manu wehribu te uf weenu, te uf otru jo gruhti eewainotu. Weens eewainotais jautaja Winas Majestati: „Waj Keisars dsihws?“ un kad Keisareene atbildeja, ka Keisars gandrifs ka nemas naw eewainots, winsch pahrmeta krusu un, pazehlis azis uf debesim, sazija: „Nu, paldees Deewam! Kas gan muhsu dsihwiba, ja titai Wina Majestate isglahbts?!“ Zeelknasei Ksenijai Aleksandrownai bij uf kreisâs rokas wirspuses $\frac{3}{4}$ zolles garsch pahrgreesums. Zeelknasam Georgam Aleksandrowitscham — diwas bruhzes kreisâs rokas masâ pirkstâ. Keisaram labâs kahjas gurna muskuli bij stipri satreekti, bet Keisareenei, bes diwam, kaut gan ne-eewehrojamâm, bet afinainâm bruhzem labâ rokâ, kreisâ roka bij stipri satreekta, delnâ ari atradâs pawirscha un masak afinaina bruhze. Winas Majestatei es apsehju bruhzes wispehdigi, jaw wairak stundas pehz nelaimes notikschanas.“

Keisariškâ pilsgalma dailneeks Sitschi, kuresch ari brauja Keisariškâ wilzeenâ un sehdeja lihdsi pee brokasta galda, starv zitu stahsta:

„Patlaban dewa Gurjewa kaschu (beesputru), te ofiziantš, kas muhsu pusê apkalpoja un man tuwojâs ar blödu, peepešchi ahtri pakustejâs uf preekschu, nolaida blödu uf weenu pusi un uslehja man karsto kaschu uf plezeem un zekeem. Es tif ko apkehros, te breesmigs trokšnis un gruhdeens, pehz tam wehl diwi gruhdeeni, ahtri weens palak otra: pee pirmâ gruhdeena sem muhsu kahjam

pasuda wagona dibens; pehz otra mehs ar wagoni tapam pagreesti sahnis, un pee treschâ — wagona juntinsch muhs pahrsedsa, tâ ka atradamees it lâ kapâ. Tas wi's notika pahra azumirklös. Manâ pusê bij iskritis gabals no wagona seenas, — pa scho zaurumu es islihdu laukâ; pehz manis grafeene Kutusow un tad Keisars; Keisareene, zil atminos, tika izelta zaur wagona logu. Mehs wisi bijam glahbti lâ zaur brihnumu; bet daschi tomehr bija dabujuschi bruhzes. Keisara labàs puses kabatâ sudraba dose bij saspeesta; generals Tscherewins zaur sadragata spogula drupam bij eewainots rokâ un kaskâ. Sinowjews, Posjets un Martinows dabuja weeglus eewainojumus. Wiswairaf jazeesch Scheremetjewam, furam kreisàs rotas pirkti sadragati un kruhtis stipri saspeestas. OfiziantS SanTERS, kas Keisara pusê aptalpoja, ar nesamo issweests zaur durwim bufetê un us weetàs nosists. Ari wisi ziti, kas atradàs bufetê, tika waj nosisti, waj u' breefmigako fadausiti."

Weena persona, kas bijuse otrâ deenâ nelaimes weetâ, apraksta breefmigo statu tâ:

"Bateesi, sawâ dsihwibas laikâ es ne-esnu redsejis neta breefmigaka! Sedomajatees augstu un tik schauru dambi, ka us wina weetàs tikai diwejam sreedem, bet abàs puses grawa kahdus 7—8 saschenus dsila. Dambja malas loti stahwas; grawa eet raslihpû no labàs us kreijo pusi (brauzot us Rarkowu), ka labad uhdens jaw tad (pehz diwu deenu ilga leetus), bij grahwî sakrahjees par kreetnu efarinu un, lâ saprotams, sulzàs zaur dselsszela dambi; otrâ pusê ir sausa noleja. Aptaht naw neds kruhma, neds koka, neds dsihwokka, — wiss kails un druhmigs. Lihds ar scho newajag aismirft, ka zelsch eet ar lihnumu us leju. Ar wahrdu sakot, ja pati ellê buhtu ismeklejusî weetû preeksch nelaimes notischanas, tad tahdam noluhkam nebuhtu warejusî atrast labakas; ne par wolti laudis to weetû sauz par „Welna pelki". Us dambja redsams kaut kas breefmigi sazuzis un smagi drupàs sadragats. Tas ir Keisariskais wilzeens

Scha wilzeena preekſchgalâ, uſ Hartowas puſi, ſtahw druſku ſaſchkeebuſees lokomotive. Wina ir weſela, bet winas labàs puſes rati eegreeſuſchees ſemê pee paſchàm fleedem, bet kreisàs puſes rati pazelti uſ augſchu. Tenders*), nahkdams pehz lokomotives, ari nauw ihpaſchi apſtahdets, bet pazelts no ſemes, paſwelts uſ labo puſi un uſſpeedees uſ pirmas lokomotives, atſpeesdamees ar pakal galu uſ otràs. Schahs otras lokomotives iſſtats taiſa ſmagu un ſpeedoſchu eeſpaidu. Wina ir dragata, kaut gan ne dauds, un, ſabersuſi ſlihperus, ir ar preekſchrateem eegreeſuſees ſemê lihds ratu wirſai. Gerakdamees ſemê, twina ir paſwehlufees uſ kreisò puſi un ſaſchlobijufees . . . Sahot no winas preekſchrateem gar tenderi uſ wagoneem atrodas aſis peežas gara (ja ne wairaf), no ſlihpereem norauta un ſaleekta, kahdu pusarſchines augſtu pazelta dſelſszela fleede.

Uſ otras lokomotives tendera, ſahnis noſt no fleedem pa puſei gulu, kaut gan ne ſadauſits drupàs, bet pawiſam ſaſpeests, ſtahw wagons, kurâ atradàs elektriſkàs apgaismoſchanas eetaiſes; tahlak pehz ta, pa dalai ſadragats un pahrmests par fleedem — dſelſszela darbnizas wagons, kurâ gahja bojâ wairaf zilweku. Tahlak nahk kehka wagons, ari pawiſam ſadragats, un pehdigi ehdamais wagons, kurâ atradàs nelaimes brihdî Keiſars, Keiſareene, Tronamantineeks, wiſa Augſta Gimene (iſnemot Zeeknaſi Olgu Alekſandrownu) un wiſa pawadoniba. Scha wagona dalas, ſkaidu un neleclu ſkrambu weidâ iſmehtatas pa labo un kreisò puſi, preekſchâ un pakalâ, tà leezineeki par grubdeena ſpehku, to ſchis wagons zettis. Scha wagona ratu ſtahws, ar wiſu grihdu iſrauts no ſaſchkeebta apalkſchrahmja. No logu ruhtim nauw ne wehſts; palikuſchàs ſeenu dalas ſaleektas, ſaplehſtas un ſaſpeestas. Scha wagona jumts, ſaſpeests no ſeenam, laiſam gan nauw lahwiſ tahm ſaſpeestees kopâ un ta glaħbis preekſch mums dahrgàs dſihwibas, gut ſemê noſfritis jaiw gan pehz nelaimes notikſchanas.

*) Tenders — ihpaſchs watejs wagons pakal lokomotivei preekſch turinama materiala uſglabaſchanas.

Pakal ešdamam wagonam, uš otràm sleetem, šekheřsu par zelu, atrodaš tà sauzams leeknařu jeb beħrnu wagons. Šeħa wagona stahwołlis ir tikpat nedeenisħkigs žit breeřmigs. Atspeedees ar řadragato pakal galu uš sliħpereem, kur bij eegreeřees semė ar pakal rateem, wagons bij pahřkahrees wirs grawas par dambja malu. No- rautà preeřšas šekheřsreena bij eemesta grawà. Pa šeħo zaurumu wareja redřet wagona eekřpufi. Pa šeħo pařču zaurumu bij ismeřts no wagona 6 gaduř wezaiř beħrns — Leeknaře Olga Aleksandrowna. Wagona eekřħa pee pakal šekheřsreenas atradař glušči weřels puřapaliř, selta rahmjōs eerahmets, řpogulis, kurà tagad gaiřči atřpo- guložàř apřahrt eřořšas wagonu drupas un tà pawairoja pořtařšas řkату diwřahrtigi, zaur řo atřtahja uř řkati- tajeem loti nořpeedořču eepaidu.

Pehž tam nahřkořšais Keisara wagons bij pahřrauts uř diwam dalam, pee kam uř leelakàs jeb garakàs no tahm, ee-ėju rotajořšàs, bronřa kolonas bij wiřwiřadi řalozitas; bet sem wina dibena atradař diwi ratu stahwi weens uř otra, it řa řħis miřřigais wagons ar řawu leelo řwaru buřtu řadragaiř žitus wagonuř.

Zelu ministra wagons waiřs ne-atradař uř liħnijas; grawas labà puře bij peemeřtata ar wina drupam; tur meřtajas: wagona dibens, ĵumts un žitu řadragato wagonu dalas. No wiřa wiřzeena bij atliķuřšees weřeli tikai triħř peħdejee wagoni.

Wiřpahřigi pa wiřu liħniju, pa malam, pa noľeĵam un řarp abeĵam sleetem gul wagonu, bagařřa, zela leetu un žitu peederumu atleekas. Šeħe ir řeħķa pliħtes ga- bali, tur řapleħřts austeru maiřs, tur řařpeeřtas beetes, řaplořiti matratiřči, mehbelu řaħjas un tam liħřřigas řaĵojato leetu dalas — wiřř tas padara breeř- migo řadragasħanas bildi weħl nepatiřkamaku un řħau- řħaliģaku.

Tà stahřta žiltweķř, kureřħ apmeķleģis nelaimes weetu otrà deenà peħž breeřmigà notikuma.

Schepat peeminesim ari tos, kas zaur scho notifikuscho dselss-zela nelaimi atrada nahwi. Tee bij: Feldjegeru korpusa shtabs-kapitans Breschs; ahrsta paligs Tschefuwers; skrihwers Schernbergs; ofizjants Lauters; jahneeki Schaschins un Baskows; Reisareenes pilskasjats Sidorows; jegers Grigorjews; pawars Sofronows; no dselss-zela deenastneekem: konduktori Streltschunos un Korolis, tapsetajs Lingenfelds, kaleji Dporniks un Itins; dselss-zela bataljona apakschkareiwji: Ganadurins, Saggurskis, Medwedews, Pruhfs, Swerews un Korowkins.

Sina par wilzeena sadragaschanu un brihnischfigo Reisariskas Dsimtes isglabbschanu ahtri isplahrijas pa wisu Kreewiju un wisu ustizamo pawalstneeku firdis sakuja karsta pateizibas luhgschanâ Deewam par tik brihnischfigu preeksch Kreewijas dahrgo dsihwibu isglabbschanu. Wisas kahrtas, eestahdes un sabeedribas steidsjâs issazit Reisaram sawas dsilâs padewibas juhtas.

Schim notikumam par peeminiu pastrahdats daudf labfirdigu darbu: zeltas skolas, patwersmes, flimnizas, eerihkotas stipendijas pee dascham mahzibas eestahdem preeksch masturigeem mahzelleem, zelti deewnami un t. t.

Peeminesim daschus tahdus darbus, furi noder peeminas usglabaschanai us ilgeem gadeem par scho brihnischfigo notikumumu.

Tuhlin pehz notifikuschas dselss-zela nelaimes un Reisara brihnischfigas isglabbschanas zehlâs domas, zelt nelaimes tweetâ deewnamu par muhschigu peeminiu schim gadijumam, kur Deews parahdija sawu neissakamu schehlastibu. Rarkowas gubernas Emijewskas aprinka, Sokolowas sabschjas semneeki, kam peedereja ta seme, dahwaja preeksch deewnama zelschanas peežas desetinas semes, kur ari jau uszelts deewnams un tika 20 augustâ 1889 g. swehtswinigi eestwehtits. Schis deewnams zelts tika no labprahtigam dahwanam, un malsa kahdus 20 tuh-

stoschu rublu. Tutumâ pee deewnama Swjetogorskas klostere uštajija dšihwoklus preešč muhkeem un weefnizu preešč deewluhdsjeem. Pee dšelis=zela, weenu wersti no nelaimes weetas uštajita puštazija „Spasowka.“

Losowas stazijâ tašs telpas, kuzâs tifa Keisaristâs Dšintes klabtuhtnê notureta pirmâ pateizibas deewkalpoščana un pirmâ mirušču ašluhgschana par pee nelaimes nonahweteem, tiks pahrwehrstas par deewnamu.

Runajot par 17 oktobra notikumum netwar nepeeminet, ka Kivas kans Ewds-Mohameds-Rachims, šweiznadams Keisaru uš lairigo išglahbschamu no draudejuščam breešmam, pašino: Wina Majestatei, ka par muhšigum pee minu šchim notikumum, wišč esot atzehlis šawâ walsti no seedsneeku moziščanu, kas no šeneem laikeem bijuši eerašta.

Wehlašâ išmekleschana peerahdija, ka par zehloni pee Keisaristâ wilzeena nelaimê kriščanas pa leelakai dalai bij: šcha ihsti šmagâ wilzeena pardaudš ahtra brauščhana, diwu, neweenadâ ahtrumâ ejoschu, pašascheeru un pretšču-lokomotiwu leetoschana pee wilzeena wilkschanas un šliktis dšelis=zela šahwoklus, ihpašči šliħperi bij no šliktâ toka un jau pa dalai šapuwušči.

Wainigajeem bij gaidams bahrgs šods, bet Keisaram patifâs winus apšehlot un tešam nenodot. 13. majâ 1889 g. išnahza Wišaugštakais reskripts uš Ministru komitejas Preeščehdetaja wahrda:

„Deewaprahts išglahba Mani, Keisareeni un Muħju Behrnus no nenowehrščhamas bojâ eščhanas wilzeena šadragaschanas deenâ 17. oktobrî 1888. g. Pee weenprahtigam un dšilam pateizibas juhtam, šaweenojuščam wišus Kreewu laudis bijigâ Deewa luhgschanâ, peeweenojas karšta wehleschanas, šinat nelaimes zehlonus, par kuru jaw tifa domas jaw šazel wišpahrigas šauschalas. Tagad zaur peenahzigu išmekleschamu ir panahktis, ka tee (zehloni) atrodas amata peršonu, netifai priwata, bet ari walšts deenasta,

neuslubkoschanâ un neusmanibâ, pee pehdejeem sawa deenasta peenahkuma wahjâ atsihschana, kursch wineem usleef nenowehrschanu gahdibu pee wineem ustizetas waras leetoschanas.

Pehz wispahriga leetas wirseena ismekleschanu wadjadsetu nodot kriminal teesam preeksch wainigo peenahzigas sodischanas. Bet pee Mums notifusi dihwainâ Deewa schelastibas parahdischanas, pee wisas neusmanibas un zilweku parebseschanas truhkuma, pastubina Mani schinî atgadijumâ eewehrot bahrgo peetobinaschanu no augscheenes, katrai amata eezeltai preekschneezibai ustizigi ispildit sawu usdewumu. Tapeh, atsihdams par eespehjamu, greest keisarisko schelstirdibu par apwainoteem nelaimes notifschanas leetâ, Es noliku: 1) teesas ismekleschanu schai leetâ nobeigt, 2) Zelu Ministram nemt ismekleschanâ, zaur ismekleschanu atflahtas nepareisâs rihzibas un amata personu ne-eewehroschanas deenastâ, kas schai leetâ teef apwainotas, tam jausleef disziplinarâ fahrtâ wineem peenahzigs sods preeksch nekahrtibu nowehrschanas us nahkamibu pee wineem uslikta deenasta ispildischanas.

Zaur isrihkotu ismekleschanu schai leetâ, ir sawahkti dauds fakti, kas leezina par Kurskas-Karkowas-Uowas dseljs=zela nepeteekoschu stabwokli. Wisas schahs finas newar tikt atstahtas aismirstibâ; satiksmes zelus pahrsinoscha wirsivalde winâs atradihs swarigus usrahdiyumus, peenahzigu lihdsjeklu leetoschanai pee nekahrtibu, nebuschchanu un sainneezigu truhkumu nowehrschanas, neween us minetâ dseljs=zela, bet ari us ziteem, kas kaite braufschanas droschibai un trauze dseljs=zela deenasta pareisu wirsecnu. Scha deht wisas ismekleschanâ atrodoschâs finas un usrahdischanas, kas sihmejas us scho leetu, japasino zaur Teesu Ministri Zelu Ministram.

„Udbodu Zums augschmineto pafinot ispildischanas deht peenahzigeem Ministreem.“

Wijs, kas sazits par 17. oktobra notifumu, sahtot no Keisara wilzeena sadragaschanas, par Keisariskam ruhpeem par eewainoteem un nonahweto dsimtam, beidsot ar Zara maltiti, pee kuras nehma dalibu wijsi, kam Deews bij glahbis dsihwibu, bes kahdas kahrtu isshkrischanas, no ministra lihds sematam apkalpotajam, wijs tas leezina par Kreewu Zara dahrgam dwehseles ihpaschibam.

Schi dwehsele parahdijas tautai wisâ skaidribâ, warenibâ un augstibâ, un wijsi ustizamee pawalstneeki steidsas garigi saweenotees ar sawu Zaru.

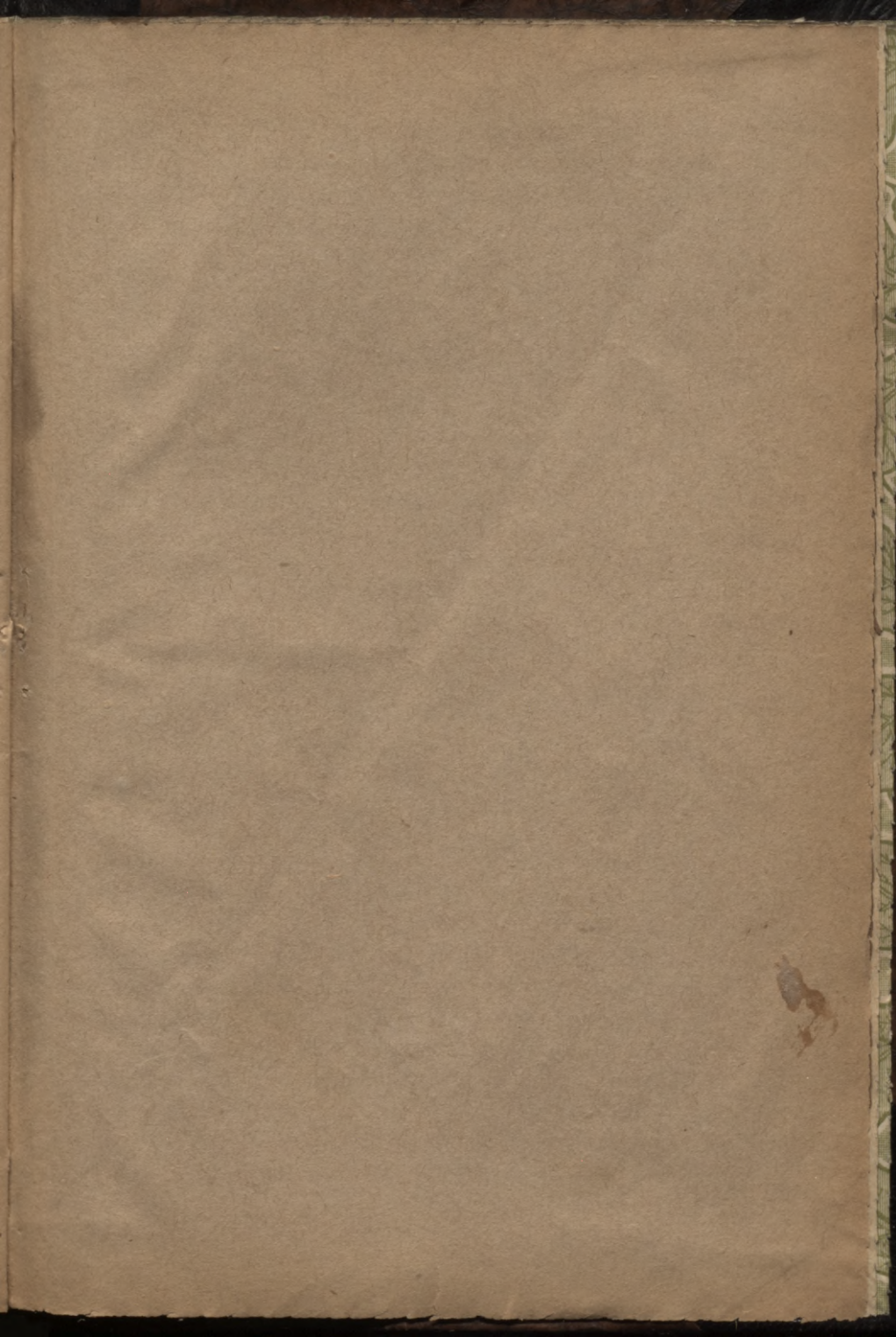
Mehs redsejam, ka Keisara un Keisareenes firdis pufst preeksch zitu laimes un labklahschanas paschds gruh-tatds dsihwes brihschds. Mehš redsejam 17. oktobrî Keisarû ka wihrisckigato un augstfirdigato zilweku, un Keisareeni ka ihstu Kreewu tautas mahti. Saunâ neik-deenisckigâ tuwaka mihlestibas sposchumâ parahdijas preeksch mums muhsu Semes Tehws un Semes Mahte schai breef-migâ, sawas brihnisckigas isglahschanas deenâ.

Trihzoschâ bijibâ preeksch Wisaugstakâ dihwaineem nolehnumeem sanehma muhsu Rungs un Keisars Winam, Wina Dsimtei un Wina tautai parahdito Deewa schehlastibu. Winsch usstatija scho Deewa schehlastibas brihnumu par atbildi us tahm karstam luhgschanam, kuras katru deenu suhta us debesim tuhkstoschu tuhkstoscheem ustizamee Kreewijas dehli.

Deewa schehlastibas un wisšpehzibas dihwainais brihnumš parahdija mums un wisai pasaulei, ka Deews glahbj un farga sawu Swaidito.

Pateiksim Wisaugstakajam Debesu Tehwam par muhsu Semes Tehwa, Semes Mahtes un Winu Augstas Dsimtes brihnisckigu isglahschanu no nahwes breefman un saweenosim sawas luhgschanas ar aihlughumeem, kas teef pa wisu Kreewiju tureti, lai Deews jo projam glahbtu un fargatu muhsu Semes Tehwu un Wina Augsto Dsimti us ilgeem gadeem:

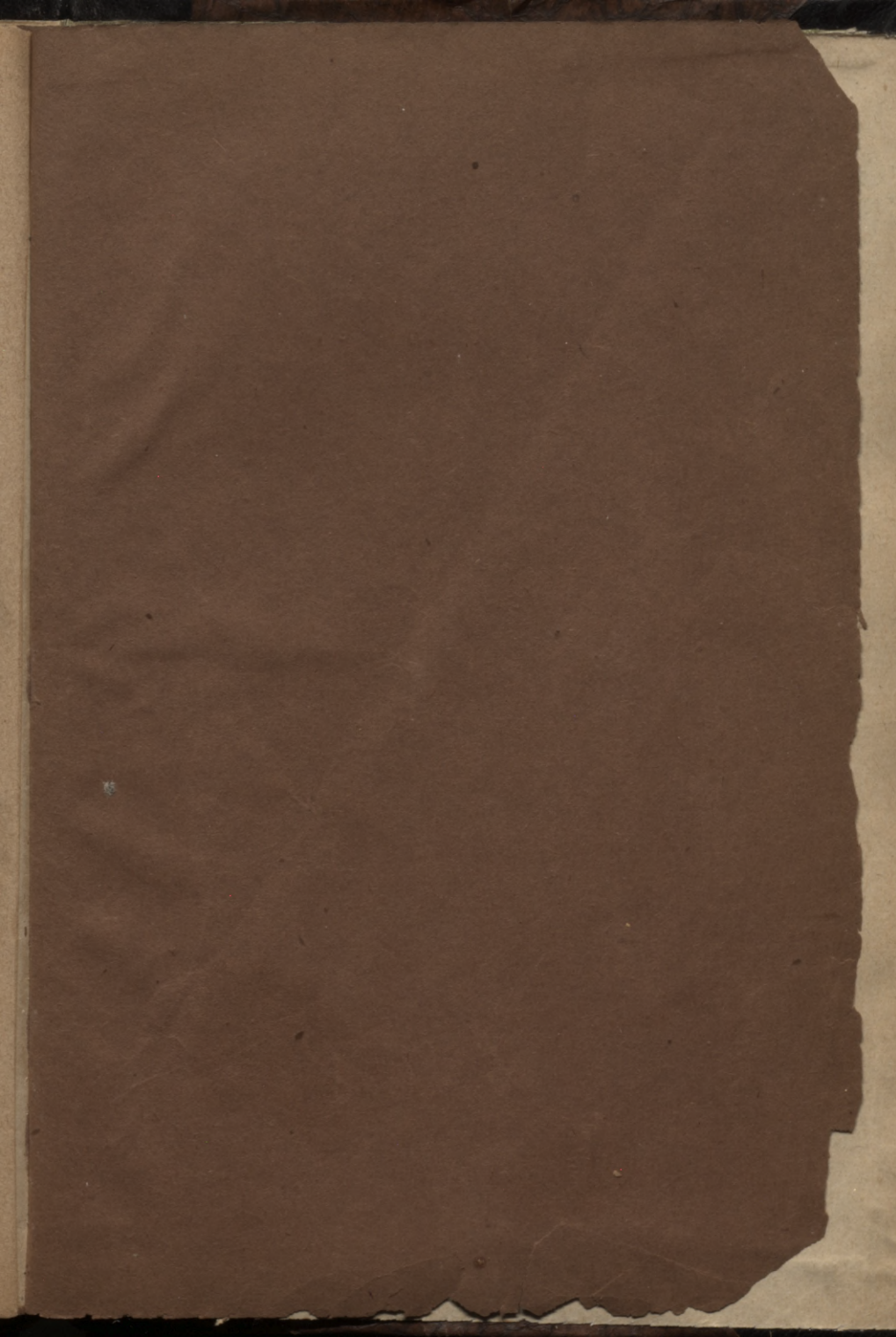
„Deews, fargi Keisarû!“

L. 5038.

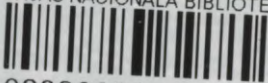

L 5038

120

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309069144